

De semireligieuze wereldbeelden achter Big Tech

Ignace Demaerel, juli 2026

halfpage versie, 2000 woorden

Van dit artikel bestaat ook een grondiger uitgewerkte versie (5500 woorden) en een ingekorte versie, gepubliceerd in Doorbraak (6-09-2026), beide ook te vinden op <https://ignacedemaerel.be/columns/>.

Technologie is op zich neutraal, maar ze wordt wel gecreëerd en gebruikt door mensen met een wereldvisie die niet neutraal is. De moderne techgiganten hebben soms specifieke **wereld- en mensbeelden**, met spirituele waarden en morele keuzes achter hun projecten en strategieën die wenkbrauwen doen fronsen en niet altijd onschuldig zijn.

De meeste techmiljardairs in Silicon Valley worden bezield door een 'groter verhaal', visionair en ambitieus. Er heerst een soort **heilig geloof in technologie**: dat deze alle problemen kan oplossen, zoals ziekten, armoede, klimaatrampen, sociale problemen of oorlogen... Er klinken hoogdravende woorden zoals 'de mensheid redden', '**de wereld verbeteren**', 'eeuwig leven' mogelijk maken. Een perfecte wereld creëren wordt een '**heilige missie**'. Ze hebben een **doel en richting** waarin ze de mensheid willen sturen. Het is duidelijk dat deze denkbeelden (semi)religieuze trekjes krijgen. Waarbij ze zichzelf zien als visionaire profeten of grote weldoeners – een beetje messiaans. Ik wil niet overdramatisch doen, maar Napoleon, Hitler en Stalin hadden dat ook. Je kan je ook de kritische vraag stellen of ze deze visies zelf echt geloven, of dat het vooral een verkooppraatje is.

Een tweede 'heilig geloof' is dat in **vrijheid als hoogste goed**! Ze geloven/geloofden – zeker in de beginjaren van het internet – in absolute internetvrijheid: de cyberspace zou een nieuwe, vrije, mondiale wereld zijn waar iedereen gelijk zou zijn, en waar geen enkele nationale overheid zich moest komen bemoeien om mensen aan banden te leggen of te onderdrukken.

Silicon Valley is, net zoals Hollywood, een **subcultuur** die in bepaalde opzichten erg 'wereldvreemd' kan worden: zij die op korte tijd als sterren tot in de hemel rijzen, denken al snel dat ze zelf halfgoden zijn. Populariteit, rijkdom en macht stijgen mensen naar het hoofd: de 'normale wetten' gelden niet meer voor hen. Zijn zij echt de 'zieners' die de wereld moeten leiden? Nerds zijn zeer slim, maar niet noodzakelijk wijs. Ze zijn vaak zeer **voluntaristisch**: "Wie houdt mij tegen?" **Grenzen verleggen** - of overschrijden - is bij hen een sport. Morele of sociale fijngevoeligheid is niet de hoogste deugd in die kringen.

Het duidelijkst vinden we de onderliggende ideologische gedachten bij **Peter Thiel**, jurist, filosoof, ondernemer, durfkapitalist, miljardair en activist. Hij is zonder twijfel een invloedrijk denker, uitgesproken rechts en **conservatief**. Hij

heeft nauwe banden met de andere grote spelers in het veld - Musk, Altman, Zuckerberg... - en met JD Vance en president Trump. Thiel is een uitgesproken **optimist**: de toekomst wordt beter zolang we samen, mits de juiste visionaire leiders (!), een ambitieus plan uittekenen en uitvoeren.

De samensmelting van mens en technologie geldt als de **volgende stap in de evolutie van de mens**: een geüpgradede, verbeterde versie. Dit '**transhumanisme**' leert dat mensen hun biologische beperkingen kunnen overstijgen met technologie. Het doel is gezonder, slimmer, sterker of langer levend te worden: door bijv. genetische aanpassingen, hersen-computerinterfaces (Neuralink, een bedrijf van Elon Musk). Met AI als 'verlengstuk' van menselijk denken krijgen we een superieure intelligentie: want de mens maakt teveel fouten en de robot kan het - binnenkort - beter.

Thiel heeft ook bijzondere interesse in het onderzoek naar cryogenica: het invriezen van mensen, om door latere technologie opnieuw tot leven gewekt te worden en '**eeuwig te kunnen leven**'. In dit wereldbeeld is de dood een 'fout' die we moeten verhelpen. Een - ijdele? - droom, vooral voor miljonaars en miljardairs.

Optimisme en **naïviteit** liggen echter dicht bij elkaar. Of je wereldwijd vrijheid kan uitroepen en niemand dat zal **misbruiken**? Criminelen, drugsbendes, terroristen en malafide regeringen zijn er als de eersten bij om technologie te gebruiken - denk aan Sky ECC en de Pegasus spyware.

Thiel - erg geïnspireerd door Nietzsche - heeft een erg donker beeld van 'de mens' als een kuddedier is, primitief en gewelddadig, alleen begaan met zijn onmiddellijke materiële behoeften. De mensheid moet van de ondergang gered worden en geleid worden door enkele geniale figuren die de toekomst 'zien': hij gebruikt nog net het woord 'Übermensen' niet. **Charismatische, sterke leiders** moeten de wereld aansturen. Thiel ziet zichzelf als een **schaakgrootmeester** die zes zetten vooruit denkt en dus weet wat goed is voor de mensheid - beter dan u en ik. Hij spreekt zich uit tegen de verzorgingsstaat: medelijden met de zwakke mensen pampert hen en houdt hen zwak.

Daarom gelooft Thiel ook niet meer in **democratie**, want deze staat vrijheid in de weg. Democratie bevordert gelijkheid en inspraak van iedereen - de domme kudde dus - en dat leidt tot nivellering en massa's regels. **Overheidsregulering is te storend** en remmend voor de 'absolute' vrijheid die 'verlichte leiders' nodig hebben voor innovatie en onbeperkte vooruitgang.

Ook de idee van '**dark enlightenment**' circuleert in die kringen: dat eerst veel dingen afgebroken moeten worden om een betere wereld te maken. Crisis en chaos zijn dus nodig: zij zijn de barensweeën voor een nieuwe wereldorde. '**Disruptie**' is onvermijdelijk: de oude orde - het vastgeroeste establishment - moet kapot.

Visionaire leiders durven, in tegenstelling tot 'diplomatische' politici, hard te zijn, **eieren te breken** – in plaats van over eieren te lopen – , wat noodzakelijk is voor een revolutie. En als daarvoor oorlog en bloedvergieten onvermijdelijk zijn, het zij zo. Denk aan Elon Musk die met zijn kettingzaag zwaaide om te tonen dat hij genadeloos in het overheidsapparaat zou hakken. **Gedaan met de softheid** en 'politieke correctheid' en de vele 'lange tenen'. Ruw, ongepolijst taalgebruik is daar onderdeel van. Harde woorden, je tegenstander vernederen en vermorzelen is een teken van durf en 'sterk leiderschap' dat nergens bang voor is.

Heel dit denken heeft **iets heidens**: het heeft parallellen met de gewelddadige - Griekse en Indische - mythes en onvoorspelbare goden die even nobel als wreed kunnen zijn: ze kunnen scheppen, maar evengoed verwoesten. Het is zelfs geen moreel 'kwaad' of fout, maar 'aan de andere kant van goed en kwaad'.

De nieuwe technologieën worden **voortgedreven door wat mogelijk is**, niet door wat beter is voor de mens, wat wenselijk of moreel aanvaardbaar is. Ze worden daarbovenop gestuurd door privébedrijven die **bovenal winst moeten maken**. Algoritmes worden dus zo geprogrammeerd dat ze meer *likes* opleveren en daarvoor zijn heftige emoties het best: angst en verontwaardiging! Daardoor bevorderen ze **polarisatie**, zwart-witdenken én fake news: je kan enkel 100% voor of 100% tegen zijn. Dit mechanisme doet vooral **de kassa rinkelen** bij de techplatformen, en daar gaat het uiteindelijk om, of niet? Want zij programmeren de algoritmes niet 'voor het algemeen belang', maar zoals hen – of de aandeelhouders – het meest oplevert. Bedrijven zijn nooit onbaatzuchtig of liefdadig, ook al doen ze zich vaak zo voor. *Business is business*.

De grote techbedrijven hebben bovendien **budgetten** die groter zijn dan sommige middelgrote landen: hun macht en impact kan niet onderschat worden. **Onze afhankelijkheid** van hun systemen maakt ons extreem kwetsbaar. Zelfs regeringen maken massaal gebruik van hun diensten: hoe zouden zij tegen hen ingaan? We moeten blijvend beseffen dat deze machtige platformen niet in handen zijn van (democratisch verkozen) overheden, maar van privébedrijven en privépersonen. De wereld van het grote geld kent weinig 'heilige, morele principes': of het nu links of rechts is, wat goed is voor de **winstcijfers** geeft de doorslag.

De **vermenging van technologische, economische en politieke macht**, zeker in de VS en China, is hallucinant: de groep oligarchen en multimiljardairs is uiterst klein en hun macht en invloed uiterst groot. Wie heeft echter macht over wie? Technologie kan ons zowel duwen in de richting van **totale vrijheid en anarchie**, maar ook naar **totale controle en surveillance**. Wie durft nog tegen hen in gaan en kritische vragen stellen? Waar is nog **democratisch toezicht**? Aan wie leggen privébedrijven verantwoording af? Inderdaad, aan hun eigen bestuur, de investeerders en aandeelhouders!

Al deze technologieën hebben ongetwijfeld grote voordelen en mogelijkheden tot verbetering. Ze uitbannen is onmogelijk en onwenselijk. Maar ze roepen tegelijk **diepe spirituele en morele vragen** op:

(1) In welke mate zijn deze visies **religieus, semireligieus of pseudoreligieus**? Verwachten we **'heil en redding'** van technologie? Alles wat een 'totaalvisie' of **'totaalverklaring'** biedt, ook al is het seculier, plaatst zichzelf op gelijk niveau met een religie, presenteert zich als een vervanging of béter alternatief, en geeft zichzelf dus ook een religieus aureool. Alles wat hét geluk belooft, dé ultieme vrijheid, een (zelfgemaakte!) ideale wereld is een seculiere namaak van de belofte van een paradijs of hemel: waar de mens zélf zal realiseren wat godsdiensten aan God toeschrijven. Het vergoddelijken van de mens is hybris.

(2) Voor mensen als Peter Thiel is **vrijheid het hoogste goed**. Hij noemt zichzelf een overtuigd **libertariër**. Hét ultieme (spirituele?) doel is volgens hem **'de authentieke vrijheid'** – wat dat ook moge betekenen, en voor wie dat ook zou mogen gelden. De vos in het kippenhok is de vurigste pleitbezorger voor vrijheid! Ze biedt vooral voordeel aan de sterken. De 'verafgoding van vrijheid' is een vrijbrief voor 'ongeleide projectielen': als hier geen sterke morele principes aan gekoppeld zijn is vrijheid levensgevaarlijk.

(3) Achter het geloof in wetenschap en technologie zit op een diepere laag het **geloof in de méns**: dat hij met zijn rede en kennis alle problemen in de wereld kan oplossen – en dat God dus niet nodig is. De grote levensbeschouwelijke - spirituele of ideologische - vraag is dus: hoezeer gelooft u in de mens? Hoeveel vertrouwen hebt u in de 100% pure, onbaatzuchtige bedoelingen en motivaties van medemensen - gewone en 'geniale'? Op de keper beschouwd **gelooft niemand écht in de mens**: we doen allemaal onze deur, onze auto en fiets op slot, beveiligen onze bankkaarten en pincodes. De mens kan op geen enkele manier een vervanging zijn voor God.

Ook de ideeën rond **transhumanisme** zijn zeer twijfelachtig: het blijft zeer dubieus of een 'verbeterde versie' van de mens maken (1) mogelijk is, (2) op welke vlakken hij beter zou worden (fysiek, intellectueel, moreel...), en (3) of dat wel wenselijk is. Denk aan het klonen van 'perfecte' of superintelligente mensen, zoals bijv. premiejager Jango Fett in Star Wars! Sommige moderne denkers en filosofen zeggen zelfs luidop: 'Het einde van de mens is nabij'. Wie de mens over het paard tilt, maakt dat hij er aan de andere kant weer afvalt. En het geloof dat technologie 'vanzelf' zou leiden tot de perfecte wereld is uiterst naïef en wereldvreemd: ze kan evengoed leiden tot de totale zelfvernietiging.

De genoemde techgiganten zien zichzelf als **grote weldoeners en 'verlichte geesten'**, die de mensheid moeten leiden naar een hoger doel, het ware licht. Maar deze claim is erg pretentieuze: hoe 'verlicht' zijn ze zelf? En vooral: **welk 'hoger' licht volgen ze?** Zijn zij de spirituele gidsen voor de mensheid, zoals Jezus voor christenen? In het christendom is God dé bron van Licht, en enkel wie

door Hem verlicht wordt, ziet helder, ziet alles in goddelijk perspectief. Elke claim om door rationele kennis, wetenschap of technologie de geestelijke honger van mensen te vervullen is kortzichtig, misplaatst en dwaas.

Voor christenen klinken zulke semireligieuze claims als een scenario dat in de buurt komt van **de antichrist**: een zeer charismatische leider die zichzelf als een (soort) god zal installeren, een totalitaire werelddictatuur invoeren, en allen die niet voor hem willen buigen - christenen dus - vervolgen. Het ironische is dat Peter Thiel zelf in 2025 een serie lezingen gaf over (zijn visie op) de antichrist. De grootste verleiding van de eindtijd zal volgens hem zijn: angst voor wereldwijde rampen (door o.a. klimaathysterie), de (valse) belofte van vrede en veiligheid, een steeds centralere wereldmacht, beperking van wetenschap en technologische vooruitgang, en verlies van individuele vrijheid. Een van zijn (controversiële) stellingen is dat de antichrist zich zou kunnen presenteren als degene die de mensheid wil redden door **technologische vooruitgang af te remmen**. "In de 21^{ste} eeuw is de antichrist een Luddiet die de wetenschap wil stoppen." Pleitbezorgers van strenge AI-regulering heeft hij provocerend omschreven als 'legionnaires of the Antichrist', want angst leidt tot steeds meer centrale controle. Thiel vermengt hier klassieke Bijbelse thema's heel eigenmachtig met zijn eigen politieke en technologische opvattingen. Daarom vond iemand uit het publiek het kennelijk logisch om na de lezing de vraag om te draaien: "Als u deze kenmerken beschrijft, zou u dan zelf niet die persoon kunnen zijn?" Waarna een erg ongemakkelijke stilte viel...

Wat opnieuw illustreert hoe 'grote verhalen' aan religie raken en de ideologische visies achter technologie een spirituele dimensie hebben.